

Sunuş

Bir sunuşun, hele editörce kaleme alınmışsa, kitabın varlık nedenini açıklayan tümcelerle başlaması adettendir. Elinizdeki kitap, on yıldan beri gözlemlediğim kaynak bilgisi konusundaki eksikliği kendine özgü bir yöntemle gidermeyi amaçlayan kolektif bir çabanın ürünüdür.

“Türk Dış Politikası”, 1995 yılında Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü’nden naklen atandığım İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde okutmaya başladığım derslerden biriydi. Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’nin izlediği dış politikayı tarihsel arka planı, terminolojisi, kurumları, kişileri, olay ve olgularıyla belletmeyi hedefleyen bu derste, öğrencilerimizin temel Türkçe kaynaklardan habersiz olduklarını gördüm. “Türkiye’nin taraf olduğu herhangi bir antlaşmanın metnini nerede bulabiliriz?” sorusuyla ilk karşılaştıklarında, çoğunun: “Baskın Oran’ın kitabında” ya da “internette” yanıtını vermeleri; “Düstur” sözcüğünü duyduklarında, “destur” ile karıştırıp gülüşmeleri, söz konusu eksikliğin dışa vurulmasından başka bir şey değildi. Bir jüri üyesi olarak yüksek lisans programımıza giriş sınavlarında gözlediklerim, bu eksikliğin bizim bölümümüze özgü olmaktan çok genel olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle yüksek lisans programımıza “Türk Dış Politikası Bibliyografyası” başlıklı bir ders ekledik. Ancak bu programa lisans mezunlarının çok küçük bir kısmının kayıtlı olduğu açıktır.

Kaleme alınmasındaki başat dürtü kaynak bilgisi eksikliğini gidermek olsa da, birazdan okumaya başlayacağımız kitap, Türkiye’nin cumhuriyet dö-

neminde izlediği dış politikayı bütün olarak ya da belli süreçler bağlamında ele alan kitap ve makalelerin bibliyografyası değildir. Her Őeyden önce kitabımız, üçüncü el kaynaklardan sayılan (inceleme-araştırma ürünü) bu yayınlarla değil, (kullanılmamış belge/bilgi sunan) birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgilenmektedir. Söz konusu kaynaklar başlıklar altında tasnif edilirken, bir bibliyografya çalışmasında hiç eksik olmayan her Őeyi içerme kaygısı duyulmamış ve çoğu kez özellikle örneklemeler yapılmıştır. Ayrıca kitabımızın, herhangi bir bibliyografya çalışmasında görülmeyen bir biçimde, kaynakları künyesini vermekten çok öte bir yöntemle tanıttığını söylemek isteriz. Bu yöntem, Türk dış politikasını aydınlatmada kaynağımızın rolü üzerinde düşünmeyi; ilgili kurum ve kuruluşların tarihsel gelişimine değinmeyi; davranış kalıplarını açıklamayı ve eleştirmeyi; bazı görüş ve önerilerimizi paylaşmayı içermektedir.

Türk Dış Politikası alışmaları, Cumhuriyet Dönemi İçin Ulusal Rehber, dört ana bölüm ve eklerden oluşmaktadır. “Arşivler ve Arşiv Belgeleri” başlıklı ilk bölümde, Türk dış politikasıyla ilgili belge ve bilginin depolandığı milli arşivler tanıtılmakta ve söz konusu malzemenin ayrıntılı bir dökümü yapılmaktadır. “Resmi ve Yarı Resmi Yayınlar” başlıklı ikinci bölümde, kamuya ait ya da kamu yararına çalışan özel ve/veya tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşların matbu yayınları ele alınmaktadır. “Süreli Yayınlar” başlıklı üçüncü bölümde, günlük gazeteler gibi, sürekli bir yazar kadrosunun kalem oynattığı haber dergilerinin Türk dış politikasını araştırma ve öğrenmedeki yeri üzerinde durulmaktadır. “Anılar ve Yaşamykleri” başlıklı son bölümde ise, bu iki yazın türünün, konumuz çerçevesinde az bilinen örnekleri ve söyledikleri tartışılmaktadır. Ekleri oluşturan metinleri, Türk dış politikasıyla ilgili kitaplarda bulunmadıkları ve ana bölümlerde işlenen konuları geliştirdikleri için seçtik. Sunduğumuz görsel malzemenin, hem okuma sürecini keyifli kılacağını, hem de ana bölümleri zenginleştireceğini düşünüyoruz.

İlk bakışta sadece uluslararası ilişkiler disipliniyle ilgili gibi görünen bu kitabın, tanıttığı kaynaklar ve bu kaynakların içerik dünyası bağlamında, başta tarih olmak üzere hukuk, siyaset bilimi, iktisat ve kamu yönetimi gibi sosyal bilimlerin başka disiplin ve dallarından ğrenci ve meslektaşlarımız için de yararlı olacağı ortadadır. Biz bu kaynaklara, Türk dış politikası açısından baktık.

Bu kitabın bende, sizlerle paylaşmak istediğim özel bir yeri daha var. Burada kalem oynatanların tümü, yüksek lisans ve doktora tezlerine danışmanlık yapmış ya da yapmakta olduğum öğrencilerim ve aynı bölüm ve ana

bilim dalında (Siyasi Tarih) görev yapmış ya da yapmakta olduğum meslektaşlarımdır. Hiçbiri, “Türk Dış Politikası Bibliyografyası” dersini alırken hazırlamış olduğu dönem ödevini, ricam üzerine yeniden kaleme almakta duraksama göstermedi. İstikbalini parlak gördüğüm bu genç bilim insanlarıyla çalışmak ve üretmekten kıvanç duyduğumu, özellikle belirtmek isterim. Umarım bu çalışma, birlikte üreteceğimiz başka çalışmaların yolunu açan bir ilk olur.

Son olarak çevirmek, derlemek ve kütüphanelerini açmak suretiyle bu kitaba katkıda bulunan sevgili hocam Aydoğan Demir; meslektaş ve öğrencilerim Aykan Candemir, Turgay Cin, Açalıya Temel, Miray Apak ve İrem Özgören Kınlı’yla, dizgi ve baskıda emeği geçenlere teşekkür etmek isterim.

ENGİN BERBER

Bornova, 7 Ekim 2006

İkinci Baskıya Sunuş

Editörü ve yazarlarından birisi olduğum bu kitabın yeniden basılması itiraf etmeliyim ki, çok keyif verici. Okuyucuların ilgisi, ilk baskının sunuşunda işaret ettiğimiz, kaynak bilgisi konusundaki eksikliğin giderilmiş olduğunu gösteriyor. *Türk Dış Politikası Çalışmaları, Cumhuriyet Dönemi İçin Ulusal Rehber* şimdi daha hacimli, beş ana bölüm ve eklerden oluşuyor. Bu bölümler sırasıyla “Arşivlerimiz ve Arşiv Belgeleri” (ilk baskıda: “Arşivler ve Arşiv Belgeleri”); “Resmi ve Yarı Resmi Yayınlar”; “Özel Yıllıklar” (ilk baskıda yoktu); “Haber Dergileri” (ilk baskıda “Sürelî Yayınlar”) ve “Anılar ve Yaşamöyküleri” başlığını taşımaktadır. “Anılar ve Yaşamöyküleri” başlıklı olan hariç, ilk baskıda bulunan tüm bölümlere, az veya çok ilaveler yapılmıştır. Eklerin sayısı olmasa da, EK 2’nin konusu (ve doğal olarak başlığı) ile EK 3’ün takdim şekli değişmiştir. Son cümle olarak, ilk baskıdan sonra sözlü ve yazılı olarak bizleri tebrik eden meslektaşlarımıza ve bu yeni baskıdaki iki numaralı eki, Rusçadan çeviren Aydın İbrahimov’a teşekkür etmek istiyorum.

ENGİN BERBER

Bornova, 5 Kasım 2010